

COVID-19 SALGINININ KIYMETLİ EVRAK HUKUKUNA ETKİLERİ¹

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de Covid-19 salgınının ticari ve ekonomik hayata olumsuz etkileri devam etmektedir. İşbu yazıda kıymetli evrak hukukuna etkileri ve bu kapsamda yapılan yasal değişiklikler incelenecektir.

COVID-19 SALGINININ KIYMETLİ EVRAK HUKUKUNA ETKİLERİ VE YAPILAN YASAL DÜZENLEMELER

Ülkemizi etkileyen COVID-19 salgın hastalığı sebebiyle birçok tedbir alınmakta ve yasal düzenlemeler yapılmaktadır. Bu kapsamda Kıymetli Evrak Hukukuna ilişkin özellikle çekler bakımından düzenlemeler yapılmıştır. Böylece COVID-19 salgını sürecinde yaşanabilecek problemlerin en az seviyeye indirilmesi amaçlanmıştır. Bu düzenlemelerin içerik ve etkileri aşağıda incelenmiştir.

I. Karşılıksız Çek Suçu Sebebiyle Ceza Mahkûmiyeti Bulunanlara Taksitle Ödeme İmkânı Getirilmiştir.

24/03/2020 tarihine kadar çekin karşılıksız çıkması suçundan dolayı mahkum olanlara taksitle ödeme imkanı getirilmiş ve böylece ceza mahkumiyetine ilişkin bütün sonuçların ortadan kaldırılması imkanı sağlanmıştır.

Hükümlü tahliye tarihinden itibaren en geç bir yıl içinde çek bedelinin ödenmeyen kısmının onda birini alacaklıya ödemek zorunda olup, kalan kısmını bir yıllık sürenin bitiminden itibaren ikişer ay arayla on beş eşit taksitle ödeyebilecektir. Bu ödemeyi gerçekleştiren kişi hakkında ceza mahkûmiyetinin bütün sonuçları ortadan kaldırılacaktır. Hükümlü taksitlerden birini süresi içinde ilk defa ödemediği takdirde bu taksit, sürenin sonuna bir taksit olarak eklenebilecektir. Ancak kalan taksitlerin ödenmemesi halinde alacaklının şikâyeti üzerine mahkemece hükmün infazına devam edilecektir. Hükmün infazının durdurulması halinde ceza zamanaşımı işlemeyecektir.²

¹ Avukat – Arabulucu Murat KIRAZ // Ünsever Hukuk

² Bu düzenleme 7226 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 49. maddesiyle yapılmıştır

Önemle belirtmek gerekir ki bu madde ilk olarak hükümlünün tahliye tarihinden itibaren en geç üç ay içinde çek bedelinin onda birini ödemek zorunda olduğu şeklinde düzenlenmişti. Ancak COVID-19'un olumsuz etkilerinin devam etmesi sebebiyle belirtilen söz konusu üç aylık süre 7247 sayılı Kanun'un 11. maddesiyle "bir yıl" olarak değiştirilmiştir. Mevcut durumda yukarıdaki paragrafta açıklandığı üzere "bir yıllık" süreden yararlanılarak taksitli ödeme imkânını kullanabilecektir.

II. Karşılıksız Çıkan Çek, Protesto Edilmiş Senet, Kredi Kartı ve Diğer Kredi Borçlarının 31/12/2020 Tarihine Kadar Ödenmesi veya Yeniden Yapılandırılması Durumunda Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi'nde Bulunan Kayıtlar Dikkate Alınmayacaktır.

Anapara ve/veya taksit ödeme tarihi 24/03/2020 tarihinden önce olup da karşılıksız çıkan çek, protesto edilmiş senet, kredi kartı ve diğer kredi borçlarının 31/12/2020 tarihine kadar ödenmesi veya yeniden yapılandırılması halinde Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi nezdinde tutulan kayıtları kredi kuruluşları ve finansal kuruluşlar tarafından dikkate alınmayacaktır.³

Bu düzenleme uyarınca karşılıksız çıkan çekler açısından 31/12/2020 tarihine kadar ödeme yapılması veya yeniden yapılandırılmaya gidilmesi halinde Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi'nde tutulan kayıtlar dikkate alınmayacak ve böylece banka veya finans kuruluşlarından yeni bir işlem yapılırken sorun yaşanmayacaktır.

III. COVID-19 Salgını Döneminde Çeklerin Bankalara İbraz Edilip - Edilemeyeceği Sorunu

Bu kısımda COVID-19 salgını döneminde çeklerin bankaya ibraz edilmesi hususunun incelenmesi yararlı olacaktır. Hukukumuzda bir çek, düzenlendiği yerde ödenecekse on gün; düzenlendiği yerden başka bir yerde ödenecekse bir ay içinde muhataba ibraz edilmelidir (Bununla birlikte ödeneceği ülkeden başka bir ülkede düzenlenen çek, düzenlenme yeri ile ödeme yeri aynı kıtada ise bir ay ve ayrı kıtalarda ise üç ay içinde muhataba ibraz edilmelidir. Bu bakımdan, bir Avrupa ülkesinde düzenlenip de Akdenize sahili bulunan bir ülkede ödenecek olan ve aynı şekilde Akdenize sahili olan bir ülkede düzenlenip bir Avrupa ülkesinde ödenmesi gereken çekler aynı kıtada düzenlenmiş ve ödenmesi şart kılınmış sayılır).

Bu kapsamda COVID-19 sürecinde çeklerin ibrazıyla ilgili ağırlıklı olarak iki görüş mevcuttur;

³ Bu düzenleme 7226 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 48. maddesiyle yapılmıştır

- Birinci görüŖe göre: 15/06/2020 tarihine kadar yargıdaki durdurulmuş süreler içerisinde "ibraz ve hak düşürücü" sürelerin de belirtilmiş olmasından ötürü, çeklerin ibraz süresinin de durdurulduğu savunulmaktadır. Bu görüş uyarınca çek ibrazı 15/06/2020 tarihinden itibaren yapılabilecektir.

Buna göre çekin ibrazı için yasada belirtilen süreler açısından ikili bir ayırım yapılmaktadır. Çekin ibraz edilebilme süresi 15/06/2020 tarihi itibarıyla onbeş gün veya daha az kalmışsa, 15/06/2020 tarihinden itibaren 15 gün içerisinde ibraz edilebilecektir. Ancak 15/06/2020 tarihi itibarıyla 15 günden daha fazlaysa 15/06/2020 tarihinden itibaren işbu fazla olan süre bitimine kadar ibraz edilebileceği belirtilmektedir.

- İkinci görüş ise: Yargıdaki sürelerin durdurulmasının çekin ibraz edilmesine herhangi bir etkisinin olmadığı savunmaktadır. Bu görüşe göre Türk Ticaret Kanunu ve Çek Kanunu'nun özel hüküm niteliğinde olduğu ve buna ilişkin bir değişikliğin yasada yapılmadığı belirtilmektedir. Ayrıca 7226 sayılı Kanun'un Geçici 1. maddesinin başlangıcında "*Covid-19 salgın hastalığının ülkemizde görülmüş olması sebebiyle yargı alanındaki hak kayıplarının önlenmesi amacıyla*" düzenlenmesi sebebiyle dar yorum yapılması gerektiği ve çeklerin ibrazı hususunu kapsamayacağı belirtilmektedir. Kaldı ki hak kaybına uğranılmaması, piyasadaki nakit akışının bozulmaması ve ibraz süresinin dolduğu savunmasıyla karşılaşılmaması bu görüşün dayanakları arasında yer almaktadır.⁴

Bu duruma ilişkin olarak uygulamada ise çekler bankalara ibraz edilebilmekte ve bankalar tarafından işlemler gerçekleştirilebilmektedir.

Mevcut durumda herhangi bir hak kaybı yaşanmaması için;

- Hamil açısından değerlendirildiğinde ibraz süresinin durmadığı gibi hareket edilerek gerekli ibraz işlemlerinin yapılması,
- Keşideci açısından değerlendirildiğinde ise ibraz süresinin durmadığı gibi hareket edilerek ibrazın gerçekleşmemesi durumunda çekten caydığını muhabata bildirmesi uygun olacaktır.

⁴ 7226 Sayılı Kanun'un Geçici 1. Maddesinin Çeklerin İbrazı ve Karşılıksız Çek Suçuna Etkisi, Dr. Sinan Sarıkaya bknz. <https://blog.lexpera.com.tr/7226-sayili-kanunun-ceklerin-ibrazi-ve-karsiliksiz-cek-sucuna-etkisi/>

SONUÇ OLARAK;

- **24/03/2020 tarihine kadar çekin karşılıksız çıkması suçundan dolayı mahkum olanlara taksitle ödeme imkanı getirilmiş ve böylece ceza mahkumiyetine ilişkin bütün sonuçların ortadan kaldırılması imkanı sağlanmıştır.**
- **Anapara ve/veya taksit ödeme tarihi 24/03/2020 tarihinden önce olup da karşılıksız çıkan çek, protesto edilmiş senet, kredi kartı ve diğer kredi borçlarının 31/12/2020 tarihine kadar ödenmesi veya yeniden yapılandırılması halinde Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi'nde bulunan kayıtları dikkate alınmayacaktır.**
- **COVID-19 sürecinde çeklerin ibraz edilmesine ilişkin tartışmalı görüşlerin bulunması sebebiyle herhangi bir hak kaybı yaşanılmaması için; Hamil açısından ibraz süresinin durmadığı gibi hareket edilerek gerekli ibraz işlemlerinin yapılması - Keşideci açısından ise ibraz süresinin durmadığı gibi hareket edilerek ibrazın gerçekleşmemesi durumunda çekten caydığını muhataba bildirmesi uygun olacaktır.**